

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Το χιούμορ είναι πηγή ζωής της μυθοπλασίας

ΤΑ ΝΕΑ / ΑΣΕΛΙΑ ΠΑΤΑΚΗΣ

Ο συγγραφέας, μεταφραστής και κινηματογραφιστής δουλεύει συνεχώς, πιστεύει ότι το χιούμορ «είναι το ελαφρό αεράκι που καταλύει αφηγηματικές άπνοιες», καθώς και ότι η λογοτεχνία δεν πρέπει να κλείνει τα μάτια αλλά το μάτι στην πραγματικότητα

Ο Αχιλλέας Κυριακίδης είναι η παρουσία εκείνη στα ελληνικά γράμματα που διαθέτει δύο αντιπατικά, εκ πρώτης όψεως, χαρακτηριστικά: είναι αθόρυβη αλλά συνεχής. Φυσικά δεν πρόκειται για αντίφαση. Είναι άνθρωπος εργατικός που προτιμά την ουσία από τον θόρυβο – αν και δεν θα του ήταν δύσκολο να τον προκαλέσει. Εκεί που το μέσο φαντασιακό σχηματίζει για τους συγγραφείς την εικόνα ανθρώπων που λύνουν τα προβλήματα της λογοτεχνίας και του κόσμου στα καφενεία – ας όψεται ο μύθος των γαλλικών λογοτεχνικών καφέ –, και μόνο η ανάγνωση της εργογραφίας του Κυριακίδη πείθει για το αντίθετο. Ο γεννημένος στο Κάιρο συγγραφέας, παρά το γεγονός ότι αγαπάει τους Γάλλους – ενδεχομένως και τα καφενεία –, δεν θα μπορούσε, χωρίς αυστηρή πειθαρχία, να γράψει 10 βιβλία (Εκδ. Ψηλόν, Πόλις και τελευταίως Πατάκη), τρία κινηματογραφικά σενάρια, να γυρίσει επτά ταινίες μικρού μήκους και, ταυτόχρονα, να μεταφράζει περίπου τρία λογοτεχνικά βιβλία τον χρόνο. Και όλα αυτά έχοντας πάντα άλλη εργασία για βιοπορισμό –άλλοτε στον τραπεζικό τομέα, κατόπιν στη διαφήμιση.

Γράφει ο Μανώλης Πημλής

Η ουσία, όταν υπάρχει, πάντοτε βέβαια στο τέλος ανταμείβεται. Καμιά φορά και με αναπάντεχους τρόπους. Στην περίπτωση του Κυριακίδη, εκτός από το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος για τις «Τεχνπές αναπνοές» του (Πόλις 2003), εκτός από τα πολλά βραβεία για τις μεταφράσεις του (λ.χ. το Κρατικό για τον Μπόρχες και το Διεθνές Βραβείο Καβάφη), ήρθε απρόσμενα και ένα τραγούδι: ο Larry Gus τιλοφόρησε ένα τραγούδι του «Achilleas Kyriakidis». Το έκανε χωρίς να τον γνωρίζει προσωπικά, ως πράξη ευγνωμοσύνης επειδή οι Μπόρχες και Περέκ, τους οποίους διάβασε μέσω των μεταφράσεων του Κυριακίδη, τον επηρέασαν βαθιά.

Αυτήν τη στιγμή ο Αχιλλέας Κυριακίδης, συγγραφέας με εποπτεία του τι συμβαίνει στα διεθνή λογοτεχνικά πράγματα, που παθιάζεται επίσης με τη μουσική αλλά και τον Ολυμπιακό, συνεχίζει να επιβεβαιώνει τον εαυτό του εκδίδοντας πυρετωδώς. «Το φθινόπωρο θα κυκλοφορήσει μια συγκεντρωτική έκδοση παλαιότερων βιβλίων μου υπό τον γενικό τίτλο «Μουσική και άλλα πεζά (1973-1995)» (Πατάκης), καθώς και μια συλλογή αφορισμών μου για τη γραφή και τη μετάφραση («Σημειώσεις για μια

ιδιωτική θεωρία της λογοτεχνίας»), γράφω μια νουβέλα («Σώμα») και μεταφράζω ασυστόλως: από τα «έτοιμα» που περιμένουν τη σειρά τους για το τυπογραφείο, να σημειώσω το συγκλονιστικό «Κατά μόνος» του νέου τρομερού παιδιού της αργεντινής λογοτεχνίας Αντρές Νέουμαν (Opera)», λέει στο «Βιβλιοδρόμιο».

Μεταφράσατε και αγαπήσατε συγγραφείς με αίσθηση του χιούμορ ή και με παιγνιώδη διάθεση, όπως οι Ρεϊμόν Κενό και Ζορζ Περέκ. Δεν βρίσκετε ότι τα στοιχεία αυτά σπανίζουν στην ελληνική λογοτεχνία;

Πιστεύω στην ακατάλυτη δύναμη του χιούμορ, στην εξάισια διαβρωτική του ενέργεια και, εν προκειμένω, στον μαγικό τρόπο του να υπονομεύει τη σοβαρότητα της εξιστορήσης χωρίς να διακυβεύει τη σοβαρότητα των εξιστορουμένων. Το χιούμορ είναι το ελαφρό αεράκι που καταλύει αφηγηματικές άπνοιες, είναι η λακκούβα στον δρόμο της ανάγνωσης που σε γλιτώνει από το να συγκρουστείς με τον ύπνο. Το χιούμορ είναι πηγή ζωής της μυθοπλασίας.

→ ΓΥΡΙΣΤΕ ΣΕΛΙΔΑ

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

«Το χιούμορ είναι πηγή ζωής της μυθοπλασίας»

→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

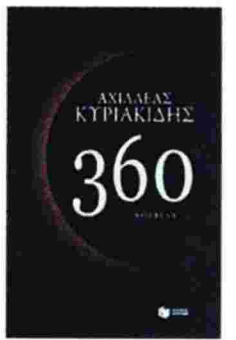
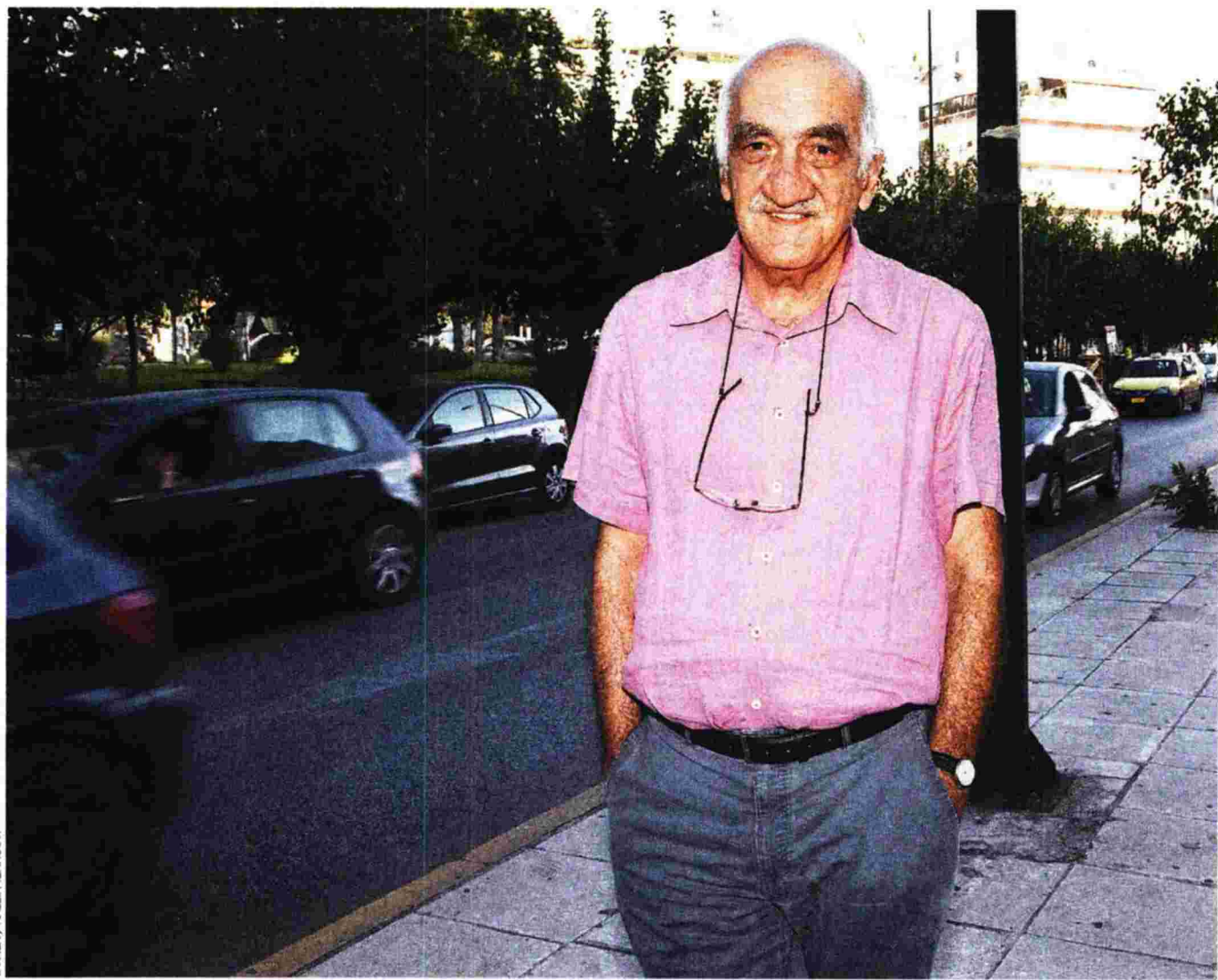
Υπάρχει ένα ζήτημα εντοπισμού του χιούμορ σε κείμενα που δεν αυτοπροσδιορίζονται ως αμιγώς χιουμοριστικά, ένα ζήτημα που ανάγεται στη δεκτικότητα του αναγνώστη και, κατ' επέκτασιν, στα δικά του σχετικά κοιτάσματα, στις δικές του αρμόδιες κεραιές και στον βαθμό ευαισθησίας τους. Σας εξομολογούμαι ότι πλίπτω αφόρητα με συγγραφείς που φοβούνται μη γελάσει το χέρι τους (π.χ. Χένρι Τζέιμς, Ρούσντι) ενώ, από την άλλη, έχω ανιχνεύσει πολλά ρινίσματα σπουδαίου χιούμορ σε «σοβαρά» κείμενα συγγραφέων που γενικώς θεωρούνται αγέλαστοι σαν αγάλματα, όπως ο Μπόρχες, ακόμη και στις παραβολές του Κάφκα. Όσο για το δεύτερο σκέλος του ερωτήματός σας, δεν μπορώ να μη διατυπώσω τη διαπίστωσή μου ότι είμαστε ένας λαός που μπορεί να του αρέσει να «σπάει πλάκα» αλλά δεν έχει χιούμορ, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι συμφωνώ με τη δική σας διαπίστωση για τη σπανιότητά του και στη σύγχρονη λογοτεχνία μας: Καχτίτσης, Γονατάς, Παπαδημητράκοπουλος, Θεοφίλου, καθώς και μια ολόκληρη γενιά θεατρικών συγγραφέων που εξόρκισαν επί σκηνής με το χιούμορ τους τις πρώτες μελαγχολίες της Μεταπολίτευσης.

Εχετε μεταφράσει κάπου 90 βιβλία. Δεν σκέφτεστε ότι αν δεν είχατε ασχοληθεί τόσο πολύ με τη μετάφραση ίσως να είχατε μεγαλύτερο σε όγκο συγγραφικό έργο;

Ευτυχώς, θεωρώ τη μετάφραση ισότιμη δημιουργικότητας με τη συγγραφή. Παρ' όλα αυτά, για να σας δώσω την απάντηση που μάλλον περιμένετε, ναι: η αδιάκοπη μετάφραση αναστέλλει τη συγγραφική ενασχόληση, όχι όμως επειδή μου κλέβει χρόνο, αλλά επειδή συχνά και αδυσώπητα μου πιστοποιεί την πατρότητα ιδεών που ως τότε θεωρούσα ότι ήταν γνήσια τέκνα της δικής μου «οργής» και ότι είχα εγώ το χρέος να τις αναθρέψω. Ζηλεύω (πιο πολύ απ' όσο ο Χάμπερτ Χάμπερτ τον Κουίλι) κάθε σπουδαίο έργο που μεταφράζω, αλλά αυτή η ζήλια δεν είναι παρά ένα σύμπτωμα έξαρσης ενός παράφορου έρωτα γι' αυτό το, διαφορετικό κάθε φορά, γλαφυρό αντικείμενο του πόθου μου.

Ποιους συγγραφείς που μεταφράσατε έτυχε και να τους γνωρίσατε προσωπικά; Τι εντύπωση σας έκαναν;

Είχα την ευλογία να γνωρίσω τον Μπόρχες, σ' εκείνη τη μυθική επί-

Αχιλλέας Κυριακίδης
360

ΕΚΑ. ΠΑΤΑΚΗ, 2013, ΣΕΛ. 62, ΤΙΜΗ: 5,50 ΕΥΡΩ

«Η καλή λογοτεχνία θέτει τα ερωτήματα. Η κακή λογοτεχνία τα απαντά», λέει ο Αχιλλέας Κυριακίδης, πεζογράφος αλλά και μεταφραστής κάπου 90 βιβλίων

Περί ποδοσφαίρου και θρησκείας

Αληθεύει ότι σας αρέσει πολύ το ποδόσφαιρο; Ο Μπόρχες πάντως, όπως θα ξέρετε, το μισούσε. Και οι σημερινές «παράγκες» δεν αποτελούν και σπουδαία διαφήμιση...

Δεν είμαι σίγουρος ότι ο Μπόρχες μισούσε, όπως λέτε, το ποδόσφαιρο ή έστω το αντιπαθούσε. Πουθενά δεν έχω διαβάσει κάποια σχετική ισόβλο δήλωσή του, όπως ας πούμε εκείνο τον σατανικό σμπάρο με τον οποίο εξόντωσε δύο απ' τα πιο μισητά του τρυγόνια («Ο Κάρλος Γαρδέλ κι εγώ έχουμε ένα κοινό σημείο: και οι δύο μισούμε το τάνγκο»). Μια σχετική αδιαφορία προς το αντικείμενο είχε εκφράσει σε μια συζήτηση που είχαμε μαζί του ο Τάσος Δε-νέγρης κι εγώ, στο Ρέθυμνο, το 1984, την ίδια αδιαφορία, μπορώ να σας αποκαλύψω, την οποία τρέφω κι εγώ προς τον αθλητισμό γενικότερα. Πριν προλάβετε να εκπλαγείτε, σας λέω ότι δεν είμαι φίλαθλος αλλά οπαδός ενός συγκεκριμένου αθλητικού συλλόγου, η λατρεία προς τον οποίο και η εκ του σύνεγγυς παρακολούθηση όλων των δραστηριοτήτων του καλύπτει πλήρως τις θρησκευτικές μου ανάγκες. Κοκκίνισα;

στα αγγλικά, ο Ναμποκόφ επίσης στα αγγλικά τα καλύτερά του, και ο Κούντερα στα γαλλικά τα χειρότερα του (αλλά αυτό ας το παραδώσουμε στη λήθη μ' ένα γέλιο).

Τι είναι η λογοτεχνία;

Ίσως η λογοτεχνία μπορεί να είναι (ή πρέπει να είναι ή δεν μπορεί παρά να είναι) κάτι που, χωρίς να κλείνει τα μάτια, κλείνει το μάτι στην πραγματικότητα. Εντέλει, αν η λογοτεχνία δεν είναι παιχνίδι, την έχουμε όλοι πολύ άσχημα.

Πώς ξεχωρίζει η καλή από την κακή λογοτεχνία;

Η καλή λογοτεχνία θέτει τα ερωτήματα. Η κακή λογοτεχνία τα απαντά.

Γεννηθήκατε λίγο μετά τον πόλεμο. Εχετε λοιπόν αίσθηση των

ποικίλων όψεων της πρόσφατης ελληνικής ιστορίας. Νιώθετε ότι τα πράγματα κάνουν κύκλους, λίγο σαν το βιβλίο σας, το «360», που αρχίζει και τελειώνει με δυστυχήματα και θανάτους;

Ο κύκλος της ζωής και του θανάτου τον οποίο, όπως σωστά επισημαίνετε, διαγράφει η αφήγηση της τελευταίας μου νουβέλας («360», 2013) δεν τέμνει παρά εν μέρει τον δαιμονικό κύκλο της ελληνικής πολιτικής πραγματικότητας μέσα στον οποίο ασφυκτιούμε όλοι. Αντίθετα, αυτό το αγαπημένο της Ιστορίας γεωμετρικό σχήμα αρμόζει περισσότερο, κάρη στην αμείλικτη εντέλειά του, να χαρακτηρίσει την απελπισία του ήρωα της προηγούμενης νουβέλας μου («Κωμωδία», 2010), του Δ.Χ., ο οποίος, τρομοκρατημέ-

νος από μια ξαφνική αυτεπίγνωση, ωθείται να διακυβεύσει την ως τότε άχαρη ζωή του έναντι μιας ζωής (ή δύο; ή τριών;) του... δυνητικού παρελθόντος! Οι τέσσερις ζωές που περιγράφονται στη νουβέλα σαν τέσσερις ιστορίες με πολλά κοινά στοιχεία δεν είναι παρά τέσσερις από τις ζωές που θα μπορούσε να έχει ζήσει ένας Έλληνας μέσα σε αυτά τα χρονικά, γεωγραφικά και ιστορικά πλαίσια. Σε μια από αυτές τις ζωές, ο Δ.Χ. οικτρίζει τη στιγμή που το γαλλικό προεδρικό αεροπλάνο προσγειώνεται στην Ελλάδα όχι μόνο με τον Εθνάρχη, αλλά και με τις ελπίδες ενός ζαλισμένου λαού για μια ουσιαστική αλλαγή. Ποιος είναι ο Δ.Χ.; Μα ποιος άλλος; Το τρίτο πρόσωπο της αφήγησης ποτέ δεν στάθηκε άξιο να περιφρουρήσει την ανωνυμία του, να σεβαστεί το υπέρτατο πρόσωπωμα.

Τι γνώμη έχετε, από άποψη αισθητικής, για την ελληνική πολιτική σκηνή;

Τη χειρότερη.

Και από άποψη ουσίας;

Ό,τι και να πω, επί της ουσίας θα είναι τουλάχιστον κοινότοπο. Περιορίζομαι να καταθέσω τη βαθύτατη θλίψη μου για το γεγονός ότι εδώ και αρκετά χρόνια είμαι πολιτικά ανέσπιος. Η καταρχήν και κατ' αρχάς ανθρωποκεντρική ιδεολογία μου αδυνατεί πλέον να συμπορευθεί με ένα πολιτικό σχήμα που εξακολουθεί να ομνύει στον Στάλιν, αποκαθιστά... μερικώς (!) τον Βελουχιώτη, συλλυπεύεται (!) για τον θάνατο ενός σχιζοφρενούς σφαγέα, θεωρεί τους ομοφυλόφιλους «ανήμπορους» και, με τη σειρά του, αδυνατεί να κοιταχτεί στον καθρέφτη, ακριβώς γιατί είναι φάντασμα.